

Užitečná krize – víme více o NATO

NATO zajisté překoná svou dnešní vnitřní rozpolcenost ve věci pomoci Turecku v jeho obraně, dobere se jakési konstruktivní odpovědi a obnoví svou schopnost dohody. Bylo by však chybou nevyvodit z jeho dnešní krize závěry pro naši vlastní bezpečnost a její zajištění.

Je zřejmé, že Německo, Francie i Belgie opustily prvotní solidární ideu a zcela nepokrytě NATO využívají k prosazení svých vlastních zájmů. NATO pro ně přestalo být rámcem hledání kolektivní dohody ve složité bezpečnostní věci, a je naopak využíváno k zablokování spojenců, konkrétně postupu USA vůči Iráku. Přeměna NATO z nástroje kolektivní obrany v platformu politických šarvátek s nejistým výsledkem ukazuje, že spojenci bojují mezi sebou více, než nutí společným tlakem Bagdád k podřízení se OSN.

Německo a Francie uplatňují politiku dvojího standardu. Zatímco Izraeli Německo poskytlo baterie raket patriot, svému spojenci podporu odmítlo. Francie udržuje v okolí Iráku značnou vojenskou sílu k okamžitému nasazení, svůj další postup ovšem podmiňuje zařazením vlastních letadel Mirage mezi Brity a Američany. Německo i Francie vytvořily mírovou iniciativu, která také hodlá rozmístit vojenské síly v Iráku a nastolit zde protektorát OSN, aniž by však vyjasnila, jak tyto síly do Iráku dostat. Bagdád již jejich přítomnost nekompromisně odmítl.

Část spoluodpovědnosti za současnou krizi nesou zajisté i Američané. Po stížnostech spojenců na odmítnutí pomoci NATO v Afganistanu tentokrát o pomoc sice požádali, ale jen některé a o něco. Pro NATO nechali „podřadnou“ ochranu Turecka. V rozhodování o operaci zůstala aliance pro Američany jen konzultačním mechanismem politické podpory. Po 11. září NATO sklouzlo do polohy regionálního velitelství nahlíženého výhradně skrze národní bezpečnostní zájmy Washingtonu, včetně pozitivních důsledků pro jeho rozšíření, důraznou a důslednou pacifikaci Balkánu nebo oteplení vztahů s Ruskem.

Dnes je evidentní, že NATO nemusí pokaždé v nouzi zafungovat tak, jak bychom si od vojenského paktu přáli. Bude nadále páteří zajištění naší obrany, ale musíme velice pozorně v jeho rámci sledovat bezpečnostní potřeby, stejně jako hledat další způsoby jejich zabezpečení nad rámec NATO, a to ve specifických vztazích s jednotlivými spojenci.

K blokačnímu využití NATO vůči USA přikročily země, které silně argumentují pro autonomní evropskou obranu a posílení bezpečnostní a obranné role EU. Pokud bychom na exkluzivní „evropské“ zajištění v budoucnu přistoupili, musíme si již dnes položit otázku do jaké míry skutečně chceme vážně spojit svou bezpečnost nejen s Bruslem, ale především s Paříží a Berlínem? Do jaké míry budeme rezignovat na příliš náročné, často egoistické a svým tvrdým postupem arogantní a nepohodlné válečnické Američany a spolehne se na solidnost, důslednost a předvídatelnost hlavních evropských bezpečnostních aktérů, včetně jejich ochoty přihlížet k potřebám chudších a méně významných zemí. Jsou země určující evropskou bezpečnostní politiku schopné a ochotné seriózně řešit bezpečnostní výzvy dnešního světa a odhlédnout od vlastních dílčích zájmů v tom či onom teritoriu? Současná odpověď je mimo pochybnost záporná. Proto je pro nás důležité atlantické NATO.

Musíme samozřejmě vážít i ty evropské hlasy, které kritizují naši ochotu podpořit Brity a Američany v tlaku na iráckou diktaturu. Jsme skutečně pouhými vazaly Američanů a potřebujeme nad sebou bič velmoci? Nebo je to spíše tak, že si ještě pamatujeme jak se žije v nenávislné diktatuře a víme, že solidní životní úroveň není všechno a vysoká životní úroveň západní Evropy je především důsledkem bezpečné, a pro mnohé země bezplatně vojensky garantované demokracie a lidských práv? Není až tolik důležité, pro koho z našich spojenců v NATO je vůdčí argument o lidských právech, pro koho je to bezpečnost a eliminace zbraní hromadného ničení z nejistých rukou diktátora, pro koho je to nafta a vidina obchodních příležitostí, a kdo se stará jen o své pohodlí, bezpečí a blahobyt. Je důležité vědět především motiv, který chceme prosazovat my a proč. Nejsme mocnost, stejně jako Dánsko, Španělsko, Itálie, Polsko nebo Slovensko. Jenomže spolu s těmito zeměmi již v otevřeném a

demokratickém mechanismu NATO i v bilaterálních vztazích například vůči USA nebo Francii či Německu můžeme své říci a také podle svých principů postupovat a leccos dosáhnout. Musíme být schopni hledat a naplňovat svou bezpečnostní politiku, včetně případné pomoci těm, kteří se nezaviněně ocitli bez pomoci jako Turci. Přinejmenším proto, že historicky víme jak taková situace chutná.

Hledání vlastní cesty uvnitř organizací jako je NATO nebo EU, v obtížných rozhodovacích situacích, je věcí vědomí vlastní identity, zájmů a odpovědnosti. Od kosovské operace, kdy jsme propadli, jsme ušli notnou cestu k dospělosti. Dokážeme zvážit své zájmy, dohodnout se na nich doma a jednat. Nedávná shoda parlamentu na vyslání jednotek by v kosovské krizi nebyla myslitelná. Jsme respektovaný partner i proto, že máme co nabídnout. Máme vojenskou kapacitu, která má důvěru a je po ní poptávka, což platí nejen pro chemiky v písku Kuvajtu, ale i výsadkáře v kosovském sněhu. Není to málo. Můžeme proto i samostatně jednat, vyslovovat své názory a důrazněji uplatňovat své legitimní bezpečnostní zájmy, současnou krizi v NATO a způsob jejího řešení nevyjímaje.

ivan gabal